

Asia: VN/12957/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

4 luku – Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Tunnistattekko, että esitetyillä laeilla olisi vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esityksessä?

-

Muu palaute vaikutusarvioista

-

7 luku – Säännöskohtaiset perustelut

Palaute alueen valinnasta

-

Palaute vakuuksista (osallistumisvakuus ja edistämisvakuus)

-

Palaute maksuista (osallistumismaksu ja hyödyntämismaksu)

-

Muu palaute kilpailutuksesta

Lakiesityksen 5 §:n mukaisesti kilpailumenettelyssä arvioitavat laadulliset tekijät voivat koskea tarjoajan taloudellista tilaa, kokemusta, osaamista ja muuta kykyä edistää hanketta, hankkeen ympäristövaikutuksia, paikallisen hyväksyttävyyden edistämistä, verkkoon liittämistä, turvallisuutta sekä EU-sääntelyssä edellytettäviä seikkoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä mm. kilpailutusmenettelyyn sekä valintakriteereihin.

MTK:n mielestä 5.1§ on valtaosin kattava listaus huomioitavista asiakokonaisuuksista merituulivoimalle suotuisten alueiden kilpailutuksessa. Erityisesti MTK kiinnittää huomiota

paikallisen hyväksyttävyyden edistäminen ja verkkoon liittäminen -valintakriteerien olemassaoloon sekä niiden perusteluihin. MTK:n näkemyksen mukaan maanomistajien sekä mm. maakuntien, kuntien ja ympäristöjärjestöjen yksi keskeinen huoli merituulivoimahankkeissa on sähkösiirron toteuttaminen ja sen vaikutukset. Lakiesitys perusteluineen ei ole tarjoamassa vastinetta tähän esitettyyn huoleen, vaan sähkönsiirto (liityntälinja tuotantoalueelta kantaverkkoon) halutaan esityksen perusteella säilyttää erillisenä hankkeena, jota ei arvioida yhdessä päähankkeen kanssa.

MTK:n kokemuksen perusteella esimerkiksi maatuulivoimahankkeita yksityisten maanomistajien kilpailuttaessa, maanomistajat ovat halunneet vaalia yhtenä valintakriteerinä sähkönsiirtolinjan sijoittamis- ja korvausperusteita. Perusteena on ollut maanomistajien yhdenvertainen kohtelu riippumatta ovatko heidän maansa osa energiantuotantohanketta vai siihen keskeisesti sisältyvällä sähkönsiirtolinja-alueella. Laaja-alainen hyväksyttävyyden tuulivoiman pää- ja sivuhankkeiden osalta sujuvoittaa hankkeen toteutumista kaavoitus- ja luvitusprosesseissa.

Sähkö- ja voimalinja ovat sijoittamispaikaltaan ylisukupolvisia ja joissain tapauksissa myös iänikuisia. Esimerkiksi voimalinjan seurauksena rajoituksia tulee rakentamiseen, maa-aineksen ottoon sekä tuulivoimaan sijoittamiseen, käytännössä kiinteistön kehittämismahdollisuudet poistuvat. Maatuulivoimassa yksittäiselle tuulivoimahankkeelle riittää yksi 110kv -voimalinja sähkönsiirtoon, mutta merituulivoimassa sähkönsiirto tulee vaatimaan useamman 400kv -voimalinjan, minkä seurauksena maanomistajille kumuloituvaa haittaa voimalinjasta on huomattavasti suurempi merituulivoimassa kuin maatuulivoimassa.

Talousvyöhykkeelle sijoitettava merituulivoima ei nykylainsäädännön mukaan ole kiinteistöveron alaista ja lakiesityksen perusteella merituulivoimatuotannon käyttöoikeudesta saatavat tuotot jäävät Suomen valtiolle. Maakunnat, kunnat ja maanomistajat eivät ole näin ollen talousvyöhykkeelle rakennettavasta merituulivoimasta hyötymässä, sillä heille on jäämässä sähkönsiirrosta aiheutuva haitta ja maakäytön rajoitus, mikä lakiesityksen perusteella korvattaisiin erillislainsäädännön (sähkömarkkinalain) mukaisesti lunastusmenettelyssä kertaluonteisena lunastuskorvauksena.

MTK:n mielestä sähkönsiirtolinjan huomiointia merituulivoima-alueelta kantaverkon liityntäpisteeseen tai teolliseen kulutuspisteeseen kilpailutuksissa ei tule jättää 5.1 §:n nykyisen listauksen tai valtioneuvoston asetuksen varaan, vaan tämä tulee selkeästi kirjattuna 5.1 §:ssä, mikä toteutuisi esimerkiksi ”sähkönsiirron liityntälinjan sijoittamis- ja korvausperusteet” -kirjauslisäyksellä.

Palaute hyödyntämisluvasta

-

Palaute valitusten osittaisesta keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen (Erityisesti hallinto-oikeuksille, korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja markkinaoikeudelle osoitettu kysymys)

-

Palaute muutoksenhausta

-

Palaute talousvyöhykelain muutoksista

-

8 luku – Laki alemman asteinen sääntely

Palaute asetuksella myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen

-

Muu palaute

Tähän pyydetään jättämään palaute vain niistä asioista, joita ei ole mainittu yllä.

MTK haluaa muistuttaa, että mm. vesilaissa (587/2011) ja kaivoslaissa (621/2011) on erilliset säännökset lunastuskorvauksista. Esimerkiksi vesilain 13 luvun 11.1§:n mukaan korvaus vesilakiin perustuvasta kiinteän omaisuuden tai siihen kuuluvan osan luovuttamisesta tai kiinteään omaisuuteen perustuvasta käyttöoikeudesta määrätään noudattaen lunastuslain korvausperusteita. Edunmenetyksestä on siten korvattava täysi korvaus. 11.4 §:ssa tarkoitetuissa tilanteissa korvaus on määrättävä 1,5 kertaisena. Kaivoslaissa on vastaava säännöskirjaus, minkä lisäksi lain 100 §:n mukaan kaivosluvan haltijan on maksettava kaivosalueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajille vuotuinen korvaus (louhintakorvaus).

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on erillisenä kirjauksena ”omaisuudensuojaa kunnioitetaan ja se huomioidaan aiempaa paremmin myös lunastuslainsäädäntöä uudistamalla. Omaisuuudensuojaa vahvistetaan korottamalla voimansiirtolinjojen lunastamisesta maksettavia korvauksia”. Omaisuuudensuojan kunnioittaminen ei välity lakiesityksestä, kun sähkönsiirto käsitellään erillisenä hankkeena irtautettuna merituulivoimahankkeesta ja kilpailuskriteereistä. Hallitusohjelman läpileikkaavissa tavoitteissa tavoitellaan myös sujuvoittamista ja MTK:n näkemyksen mukaan keskeinen sujuvoittamisen keino on vaalia omaisuudensuojan ja oikeudenmukaisuuden toteutumista. Näillä on MTK:n mielestä alentavia vaikutuksia muutoksenhaku- eli valitusten määrään.

MTK esittää, että lakiin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä tulee kirjata säännöspykälä, jossa käsitellään sähkönsiirron korvaukset maanomistajille: Hyödyntämisluvan haltijan on maksettava talousvyöhykkeen merituulivoima-alueelta kantaverkon liityntäpisteeseen tai muuhun kulutuspisteeseen rakennettavan sähkönsiirron voimalinjan alaisille (lunastettu käyttöoikeusalue) kiinteistönomistajille lunastuslain korvausperusteiden mukainen korvaus 1,5 kertaisena. Lisäksi hyödyntämisluvan haltijan on maksettava vuotuista korvausta voimalinjan alaisille kiinteistönomistajille 5% talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen bruttolikevaihdosta, mikä ositetaan pinta-alaperusteisesti kiinteistönomistajille.

Edellä kuvattu pykälälisäys olisi hyödyntämisluvan haltijoille toteutettava minitaso. Kilpailutustilanteessa hyödyntämislupaa tavoittelevat voivat ilmoittaa myös korkeampia korvausperusteita, minkä seurauksena tätä ei sovellettaisi. On tärkeää huomioida ja varmistaa, että tätä korvausvelvollisuutta ei voisi kiertää tilaamalla voimalinjarakentamista kantaverkkoyhtiöltä tai muulta toimijalta.

Pykälälisäyksen taloudelliset vaikutukset paikallisesti ovat merkittävämmät, kun sähkönsiirrosta jää enemmän tuloja paikalliselle tasolle, mikä vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta ja vaurautta. Sähkönsiirron voimalinjojen vuosittaisilla maanomistajakorvauksilla on niiden rakentamisen hyväksyttävyyttä ja siten luvitusta edistävä vaikutus, mikä tukee hallitusohjelman tavoitetta luvituksen nopeuttamisesta. Tilanteessa jossa maanomistajat kokevat olevansa oikeudenmukaisemmassa asemassa ja enemmän hyödyn saajina kuin haitan kärsijöinä, perusteet valituksille vähenevät lupaprosesseissa.

Ikonen Juho
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry